

AAN: College van Gedeputeerde Staten Zuid-Holland

Amsterdam, 20 juni 2023

Geachte heer Zevenbergen en collega's,

Onlangs vernamen wij dat de provincie Zuid-Holland het busbedrijf EBS heeft toegelaten tot de aanbesteding van het busvervoer in de regio Zuid-Holland Noord. Wij zijn van mening dat de provincie hiermee haar verantwoordelijkheid om de mensenrechten te beschermen negeert, en doen een dringend beroep op u om EBS alsnog uit te sluiten van de aanbesteding.

Egged/EBS als schakel in regime van bezetting en kolonisering

Egged Bus Systems (EBS) is de Nederlandse tak van het Israëliëse bedrijf Egged, een multinationale busonderneming met vestigingen in Israël, Nederland en Polen. Egged geniet een kwade reputatie vanwege zijn activiteiten in bezet Palestijns gebied, met name zijn extensieve busverbindingen tussen Israël en diens illegale 'nederzettingen'. In de bekende dubbelrol van facilitator en profiteur is Egged een essentiële schakel in het Israëliëse regime van illegale bezetting en kolonisering. Dat regime gaat al 56 jaar gepaard met structurele schending van de mensenrechten van miljoenen Palestijnen, alsmede met oorlogsmisdaden (onder meer kolonisering) en misdaden tegen de menselijkheid (onder meer apartheid).

Zoals u weet is Egged in de loop der jaren veelvuldig opgeroepen de mensenrechten te respecteren en zijn activiteiten in bezet gebied te staken. Het legde al die oproepen naast zich neer. Dat bracht de Hoge VN-Vertegenwoordigster voor de Mensenrechten er begin 2020 toe Egged op te nemen in de database ('zwarte lijst') van bedrijven die actief betrokken zijn bij de kolonisering van bezet Palestijns gebied.

MVO biedt geen ruimte aan bedrijven als Egged/EBS

Het Nederlandse beleid op het gebied van mensenrechten en maatschappelijk verantwoord ondernemen & inkopen biedt overheden geen ruimte om met bedrijven als Egged/EBS in zee te gaan. Samenwerking is in strijd met de *United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights* (UNGP's), die integraal deel uitmaken van dat beleid. De verplichting voor staten en hun organen om de mensenrechten te beschermen, en de verantwoordelijkheid van bedrijven om de mensenrechten te respecteren, zijn de centrale elementen van de UNGP's.

Zoals wij in een vandaag gepubliceerd artikel¹ toelichten wordt het belang van de UNGP's als toetssteen voor overheden en bedrijven in alle relevante beleidsdocumenten benadrukt, al dan niet als onderdeel van de OESO-richtlijnen. Als voorbeelden noemen we het herziene *Nationaal Actieplan Bedrijfsleven en Mensenrechten* en het *Nationaal Plan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen 2021-2025*. Van belang is bovendien dat Zuid-Holland zich heeft gecommitteerd aan het *Manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen*.

¹ rightsforum.org/provincie-zuid-holland-gooit-de-mensenrechten-onder-de-bus/

De Nederlandse overheid – centraal en decentraal – kent zichzelf nadrukkelijk 'een voorbeeldrol' toe in het naleven van de UNGP's en de OESO-richtlijnen. Ook van alle Nederlandse bedrijven wordt verwacht dat zij die onderschrijven en daarnaar handelen. Voor zowel overheden als bedrijven betekent dit niet alleen dat zij zelf de mensenrechten dienen te respecteren, maar ook dat zij ervoor moeten zorgen dat de productie-, handels- en andere ketens waarvan zij deel uitmaken vrij zijn van schendingen ('ketenverantwoordelijkheid').

Risicoanalyse EBS?

Van Nederlandse bedrijven als EBS wordt concreet verwacht dat zij 'in kaart brengen hoe zij via hun bedrijfsactiviteiten en hun ketenpartners verbonden zijn met risico's op mensenrechtenschendingen en deze risico's aanpakken en voorkomen'. Daartoe 'behoren zij een brede inventarisatie uit te voeren van alle zakelijke gebieden, activiteiten en relaties om te identificeren waar de kans op mensenrechtenschendingen het grootst en belangrijkste is'. Wij betwijfelen of EBS ooit zo'n risico-analyse heeft gemaakt.

Nederlandse overheden zijn op hun beurt gehouden bedrijven die voor overheidsopdrachten in aanmerking willen komen te toetsen op het respecteren van de mensenrechten. Zoals ook keer op keer door het kabinet in antwoord op Kamervragen benadrukt dienen zij zonedig aan te dringen op, en te assisteren bij, het opstellen en implementeren van een verbeterplan. Bij bedrijven die via zakelijke banden betrokken zijn bij activiteiten in 'conflictgebieden' dient 'bijzondere aandacht aan mensenrechtelijke risico's' te worden besteed en 'in een zo vroeg mogelijk stadium' een risico-analyse en een plan van aanpak te worden gemaakt. Als onderdeel van Egged is EBS een schoolvoorbeeld van zo'n bedrijf. Weigert een bedrijf verbeteringen door te voeren, dan zit er niets anders op het uit te sluiten van opdrachten, is de strekking van de UNGP's.

Afgemeten aan de UNGP's zou EBS pas voor overheidsopdrachten in aanmerking mogen komen als het zich losmaakt van moederbedrijf Egged. Daartoe heeft het tot dusver geen enkele bereidheid getoond. Door EBS desondanks toe te laten tot de aanbesteding wekt de provincie de indruk de toetsing op het respecteren van de mensenrechten achterwege te hebben gelaten. Naar de reden daarvoor is het vooralsnog gissen, maar hoe dan ook achten wij het onverantwoord en onacceptabel dat overheden de hand lichten met de verplichting de mensenrechten te beschermen. Daarmee ondermijnen zij de werking van de UNGP's en betrekken zij bovendien de burger bij grove mensenrechtenschendingen.

Provincie maakt zichzelf en burgers medeplichtig

Wij benadrukken de dure plicht van overheden om de burger, in dit geval de ov-reiziger, te beschermen tegen blootstelling aan bedrijven die betrokken zijn bij zulke schendingen. Gaan zij onverhoopt toch met zo'n bedrijf in zee, dan raken zij niet alleen zelf betrokken bij de schendingen, maar betrekken zij ook de reiziger daarbij. Die draagt in dat geval, veelal zonder dat te beseffen, met zijn euro's bij aan de gewraakte activiteiten van het bedrijf. De groeiende groep reizigers die wél op de hoogte is van die activiteiten en daaraan niet wenst bij te dragen wordt in de kou gezet; voor hen is er geen busvervoer. Daarmee bestraffen overheden als het ware burgers die de mensenrechten hoog in het vaandel dragen en actief naleven, en verzaken zij hun plicht om al hun burgers goed openbaar vervoer te bieden.

In aanvulling op onze oproep EBS alsnog uit te sluiten van de aanbesteding, leggen wij het college van Gedeputeerde Staten Zuid-Holland de volgende vragen voor:

1. Heeft EBS een eigen risico-analyse (de bovengenoemde 'brede inventarisatie') gemaakt?
2. Heeft de provincie die 'in een zo vroeg mogelijk stadium' opgevraagd dan wel zelf een risico-analyse gemaakt?
3. Welke risico's zijn in de analyse(s)esignaleerd?
4. Is op grond daarvan in overleg met EBS een plan opgesteld om de risico's 'aan te pakken en te voorkomen'?
5. Monitort de provincie de uitvoering van het plan?
6. Is de provincie bereid de risico-analyse(s), het plan van aanpak en rapportages over de voortgang openbaar te maken?
7. Heeft de provincie gepeild welk percentage van de busreizigers in de regio Zuid-Holland Noord om principiële redenen geen gebruik zal maken van de diensten van EBS, mocht dat bedrijf de concessie toegewezen krijgen?
8. Stelt de provincie deze reizigers in dat geval alternatief vervoer ter beschikking?

Uw reactie tegemoet ziend,

met vriendelijke groet,

Gerard Jonkman
Directeur The Rights Forum
info@rightsforum.org